

Голас Радзімы

№ 9 (1943)
27 лютага 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

І. 189 ДЭЛЕГАТАУ прадстаўляюць Камуністычную партыю Беларусі на XXVII з'ездзе КПСС, які 25 лютага пачаў сваю работу ў Маскве ў Крамлёўскім палацы з'ездаў. Гэта знамянальная падзея ў грамадска-палітычным жыцці нашай краіны. На форуме савецкіх камуністаў будуць прыняты важныя партыйныя і народнагаспадарчыя дакументы, праекты якіх шырока абмяркоўваліся ўсім народам Савецкага Саюза. З'езд зацвердзіць новую рэдакцыю Праграмы КПСС, змяненні ў Статуце партыі, вызначыць асноўныя напрамкі эканамічнага і сацыяльнага развіцця краіны на бліжэйшыя пяць гадоў і на перспектыву да 2000 года.
Камуністы Беларусі накіравалі на з'езд самых дастойных сваіх прадстаўнікоў. Гэта людзі розных прафесій і ўзростаў: простыя рабочыя і кіраўнікі прамысловых прадпрыемстваў, калгаснікі і партыйныя работнікі, вучоныя і дзеячы культуры...
Аляксандр ДУБКО, якога вы бачыце на гэтым здымку, адзін з іх. Ён старшыня калгаса «Прагрэс», што ў Гродзенскім раёне, Герой Сацыялістычнай Працы, Дэлегат Вярхоўнага Савета СССР.

КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

НА АРБІЦЕ — СТАНЦЫЯ «МІР»

У адпаведнасці з праграмай даследавання касмічнай прасторы 20 лютага 1986 года ў Савецкім Саюзе зроблены запуск арбітальнай навуковай станцыі «Мір».

Станцыя «Мір» аснашчана новай сістэмай стыкоўкі з шасцю стыкачымі вузламі і з'яўляецца базавым блокам для пабудовы шматэтавага пастаянна дзеючага пілатуемага комплексу са спецыялізаванымі арбітальнымі модулямі навуковага і народна-гаспадарчага прызначэння. На станцыі максімальна аўтаматызаваны працэсы кіравання рухам, работай бартавых сі-

стэм і навуковай апаратуры на базе сучаснай электронна-вылічальнай тэхнікі. Павялічана магутнасць сістэмы энергазабеспячэння, створаны больш камфортныя ўмовы для работы і адпачынку касманаўтаў, устаноўлена новае абсталяванне.

На пачатковым этапе палёту станцыі «Мір» плануецца выпрабаванні элементаў яе канструкцыі, бартавых сістэм і апаратуры ў аўтаматычным, а затым у пілатуемых рэжымах. Адначасова будзе адпрацоўвацца кіраванне палётам станцыі з выкарыстаннем спадарожнікаў-рэтранслятараў. У

далейшым прадугледжваецца дастаўка да базавага блока спецыялізаваных модуляў, аснашчаных навуковай апаратурай.

Цяпер у каляямной касмічнай прасторы функцыяніруюць дзве савецкія арбітальныя станцыі — «Мір» і «Салют-7».

НА ЗДЫМКАХ: пераходны адсек станцыі «Мір» у час правядзення наземных выпрабаванняў у мантажна-выпрабавальным корпусе касмадрома Байканур; у падмаскоўным цэнтры кіравання палётам у час запуску арбітальнай навуковай станцыі.

ПРАФСАЮЗНЫЯ КАНТАКТЫ

КАРЫСНЫ ВОПЫТ

Па запрашэнню савецкіх прафсаюзаў нашу краіну наведла дэлегацыя польскіх прафсаюзных работнікаў на чале з памеснікам старшыні Усяпольскага пагаднення прафсаюзаў Збігневам Чэрпкам.

Польскія госці пабывалі і ў Белсаў-профе, мелі гутарку з сакратаром Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. Чагінай. Члены дэлегацыі наведвалі Мінскі трактарны завод, дзе аглядзілі зборачную і доследную вытворчасць, музей трактароў, пазнаёміліся з работай прафсаюзнага камітэта, Палаца культуры. Яны мелі таксама сустрэчы на Мінскім камвольным камбінаце і прафсаюзных курсах Белсаўпрофа.

АГАРОД ПАД ШКЛОМ

ДЛЯ ЖЫХАРОУ ПАЛЕССЯ

Круглы год будзе пастаўляць гародніну жыхарам Мазыра і навакольных раённых цэнтраў Палесся Мазырскі цяплічны камбінат, будаўніцтва якога пачалося недалёка ад прамысловага цэнтра побач з пасёлкам Крынічны.

Агарод пад шклом зойме плошчу шэсць гектараў і будзе адпраўляць у гандлёвую сетку штогод каля 1800 тон свежых агуркоў, памідораў, зялёнай цыбулі, пяташкі, сельдэра. Для вырошчвання гародніны, зразумела, спатрэбіцца многа цяпла. Яго паставіць агароднікам Мазырская цепла-электрацэнтраль.

Першую чаргу камбіната будаўнікі абяцаюць здаць у эксплуатацыю ў 1987 годзе.

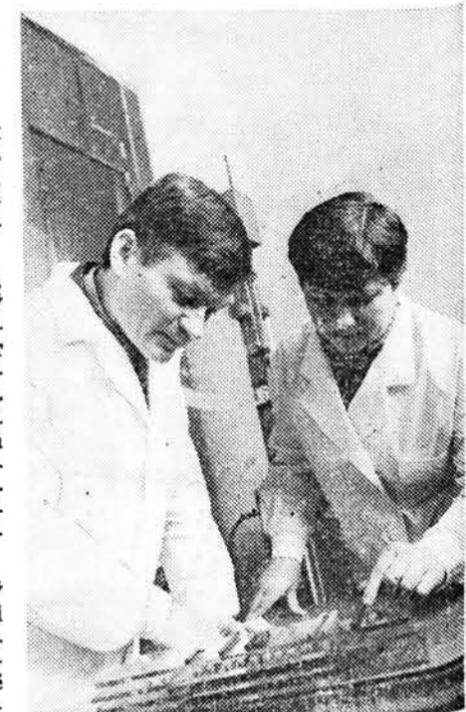
МЕЛЯРАЦЫЯ

МАРОЗ

НЕ ПЕРАШКОДА

Нават зімой, у маразы і завірухі, ідуць меліярацыйныя работы ў калгасах і саўгасах нашай рэспублікі. Гэта стала магчымым дзякуючы ўкараненню шэрагу высокаэфектыўных навінак зімовай меліярацыі. Шырока прымяняюцца індустрыяльныя метады прыгатавання бетону з папярэднім разграваннем сумесі, процімарозныя хімічныя дабаўкі, тэрмаактыўныя і ўцепленыя апалубкі, электрападагрэў, вахтавы метад арганізацыі працы. Пракладаюцца дарогі, узводзяцца масты, плаціны, шлюзы. Усяго за зіму меліяратары плануецца выканаць каля 45 працэнтаў гадавога аб'ёму работ. Гэта паскорыць увод аб'ектаў да пачатку веснавага палявога сезона.

НОВЫЯ МАГУТНАСЦІ

На заводзе горнага воску ў Пухавіцкім раёне ўведзены ў строй новыя магутнасці. Яны дазваляць прадпрыемству больш чым у два разы павялічыць выпуск мадэльных саставаў для ліцейных вытворчасцей, а таксама спецыяльных тэхнічных змазак.

НА ЗДЫМКУ: загадчык лабараторыі тэхнічнага кантролю Аляксандр САЛАУ-ЕУ і лабарант Зінаіда ХУРС даследуюць якасць прадукцыі.

КАНФЕРЭНЦЫІ ПА РАЗЗБРАЕННЮ

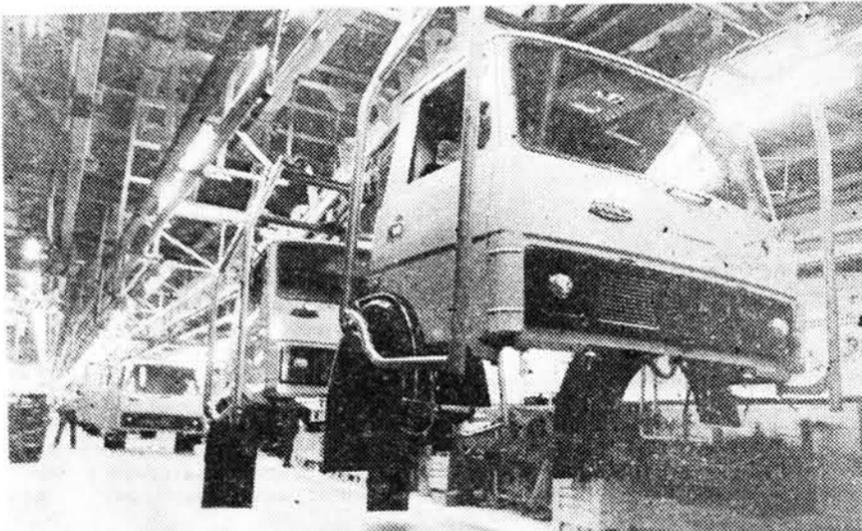
Генеральны сакратар ЦК КПСС М. С. Гарбачоў накіраваў прывітанне прадстаўнікам дзяржаў, якія сабраліся на чарговую сесію канферэнцыі па раззбраенню.

Савецкі Саюз, гаворыцца ў прывітанні, адносіцца да свайго ўдзелу ў канферэнцыі па раззбраенню з усёй адказнасцю, якая дыктуецца разуменнем таго, што іменна раззбраенне з'яўляецца магістральным шляхам да зацвярджэння новых, справядлівых міжнародных парадкаў, да будаўніцтва бяспечнага міру. Іменна раззбраенне, вызваляючы велізарныя матэрыяльныя і інтэлектуальныя рэсурсы, дазваляе пераклачыць іх на мэты стварэння эканамічнага развіцця і працвітання.

М. С. Гарбачоў напамінуў, што Савецкі Саюз прапанаваў у пачатку гэтага года комплексны план, цэнтральным элементам якога з'яўляецца п'ятая пачатковая ліквідацыя ядзернай зброі. Мы прапануем да канца гэтага стагоддзя канчаткова і беспаваротна ліквідаваць дамоклаў меч, які вісіць над народамі з часоў трагедыі Хірасімы і Нагасакі, падкрэслівае савецкі кіраўнік.

Генеральны сакратар ЦК КПСС выказаў надзею, што дзяржавы — удзельніцы канферэнцыі ўзвысяць свой голас на карысць такога спосабу дзеянняў і што сама канферэнцыя зможа пачаць дзелавы перагаворы, якія прывялі б да поўнага спынення выпрабаванняў ядзернай зброі ўсім, усюды і назаўсёды.

МІНСКІЯ АУТАМАБІЛІ

Новы ўчастак зборкі кабінаў машын маркі МАЗ-6422 і МАЗ-5422 уступіў у строй на Мінскім аўтамабільным заводзе. У дванадцатай пяцігодцы прадпрыемства поўнасцю прыродзе на выпуск гэтых аўтамабіляў. **НА ЗДЫМКУ:** частка зборкі кабінаў.

АПUBLІКАВАНА ЗА РУБЯЖОМ

АРТЫКУЛ У «ДЭЙЛІ ПРЭС РЭВЮ»

«Дзёнік з'езда» — пад такім загалоўкам у апошнім нумары інфармацыйнага бюлетэня «Дэйлі прэс рэвію» Міжнароднага агенцтва па атамнай энергіі (МАГАТЭ) апублікаваны матэрыял аб ХХХ з'ездзе Камуністычнай партыі Беларусі. У выступленнях і дыскусіях на з'ездзе, адзначаецца ў артыкуле, дадзена прынцыповая ацэнка ўнутрыпалітычнаму і эканамічнаму становішчу ў рэспубліцы, намечаны перспектывыя напрамкі далейшага развіцця Савецкай Беларусі.

Інфармацыйны бюлетэнь звяртае асаблівую ўвагу на пытанні, звязаныя з развіццём паліўна-энергетычнай базы БССР, якія былі падрабязна асветлены ў дакладзе на з'ездзе Старшыні Савета Міністраў рэспублікі М. Кавалёва. У сувязі з гэтым «Дэйлі прэс рэвію» піша, што значная частка прыросту электрычных магутнасцей у дванадцатай пяцігодцы ў БССР будзе атрымана за кошт атамных электрастанцый. Таксама ўказваецца, што ў наступны 5-гадовы перыяд прадугледжваецца ўвесці першы энергаблок магутнасцю 1 мільён кілават на Мінскай атамнай ЦЭЦ, а таксама пачаць падрыхтоўчыя работы да будаўніцтва Беларускай атамнай электрастанцыі.

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З ФРГ

У Мінску знаходзіліся прэзідэнт федэрацыі таварыства «ФРГ—СССР»,

дэпутат бундэстага Д. Шперлінг і генеральны сакратар федэрацыі Х. Лутман. Яны наведлі нашу рэспубліку ў сувязі з правядзеннем у ФРГ у 1987 годзе Дзёні Савецкага Саюза на прыкладзе Беларусі.

Дэлегацыя сустрэлася з кіраўнікамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. У ходзе гутаркі былі абмеркаваны некаторыя пытанні арганізацыі Дзёні, ФРГ наведзе беларуская дэлегацыя. У заходнегерманскіх гарадах прадугледжваецца дэманстрацыя фотавыставак аб Беларусі і яе людзях, экспазіцыі твораў мастакоў, вырабаў народных промыслаў. З канцэртамі выступіць фальклорны ансамбль.

У сваю чаргу дасягнута дамоўленасць аб дэманстрацыі сёлета ў верасні ў Мінску і Брэсце выстаўкі «Погляд на жыццё ў ФРГ», арганізаваны выступленняў музычнага ансамбля з ФРГ.

Дэлегацыю прыняў намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Мікуліч.

САЦЫЯЛЬНАЕ РАЗВІЦЦЕ

ПРАЕКТУ — ПРЭМІЯ ЮНЕСКА

Якім быць жыллю будучыні? Адзін з адказаў на гэтае пытанне дае мадэль сельскага пасёлка ХХІ стагоддзя, якую стварылі дойліды брэсцкага інстытута «Грамадзянпраект» В. Кяскевіч і М. Пушкоў.

Адна з лепшых работ конкурсу, праведзенага Саюзам архітэктараў БССР па прапанове дэпутатаў Вярхоўнага Савета рэспублікі, — макет вёскі, якая нагадвае гіганцкія пчаліныя соты. Гэта — складанае інжынернае збудаванне з жыллём, вытворчымі і бытавымі аб'ектамі, якія ўдала ўзаемазвязаны. У комплексе прадугледжана аўтаномная сістэма ацяплення з замкнутым цыклам выкарыстання энергіі сонца, ветру, мясцовых матэрыялаў і адходаў.

Работа беларускіх архітэктараў удастоена першай прэміі ЮНЕСКА і дэманструецца ў Парыжы ў штаб-кватэры ААН па пытаннях адукацыі, навукі і культуры на выстаўцы «Жыллё будучыні». Гэтая задума, якая атрымала сусветнае прызнанне, а таксама распрацоўкі іншых архітэктараў пакладзены ў аснову перспектывнай схемы размяшчэння і развіцця гарадоў і вёсак Беларусі. Яна ўжо выконваецца. Прыкладам таго могуць служыць пасёлкі Жамчужны Баранавіцкага, Абухава Гродзенскага, Засковічы Маладзечанскага раёнаў і дзесяткі іншых, якія забудаваны комплексна, на высокім тэхнічным і эстэтычным узроўні.

ПРАГРАМА КПСС—ПРАГРАМА ДЛЯ НАРОДА

II. КАНЦЭПЦЫЯ ПАСКАРЭННЯ

Ключавым паняццем праграмага дакумента з'яўляецца паскарэнне сацыяльна-эканамічнага развіцця. Гэта канцэпцыя — аснова ўсіх трох перададзёўскіх дакументаў — новай рэдакцыі Праграмы, Статута КПСС (з прапанаванымі змяненнямі), Асноўных напрамкаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1986—1990 гады і на перыяд да 2000 года. Чаму размова ідзе аб паскарэнні і ў чым яго сутнасць?

КПСС лічыць, што ў сучасных умовах, унутраных і міжнародных, усебаковы прагрэс савецкага грамадства, яго паступальны рух па шляху будаўніцтва камунізму, а разам з тым забеспячэнне бяспекі краіны могуць быць дасягнуты толькі на падставе карэннага абнаўлення матэрыяльна-тэхнічнай базы (у адпаведнасці з дасягненнямі навукова-тэхнічнай рэвалюцыі), удасканалення грамадскіх адносін, перш за ўсё эканамічных, глыбокіх перамен у змесце і характары працы, матэрыяльных і духоўных умовах жыцця людзей, актывізацыі ўсёй сістэмы палітычных, грамадскіх, ідэалагічных інстытутаў.

Наспела неабходнасць забяспечыць рашучы прарыв наперад, выхад на новыя рубяжы. Разам з тым для гэтага створаны перадумовы, назапашаны эканамічныя сілы, створаны прадукцыйныя магутнасці, сфарміраваны дзездольны і кваліфікаваны кадравы патэнцыял.

Зрабіць намерана многае, і ніхто не думае, што гэта будзе проста. У прамысловасці намерана стварыць патэнцыял, роўны таму, які склаўся за ўсе папярэднія гады Савецкай улады. Намячаецца задача павялічыць нацыянальны даход краіны прыкладна ў 2 разы. На падставе паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу, карэнных пе-

раўтварэнняў у тэхніцы і тэхналогіі, мабілізацыі ўсіх тэхнічных, арганізацыйных, эканамічных і сацыяльных фактараў намерана ўжо да 2000 года павялічыць прадукцыйнасць працы ў 2,3—2,5 раза. Менавіта на інтэнсіўнае развіццё, на выкарыстанне новай тэхнікі, новых тэхналогій, рацыяналізацыю вытворчасці робіць стаўку партыя, што шырока адлюстравана ў праграмным дакуменце.

Калі даводзілася гаварыць аб гэтым з рабочымі з капіталістычных краін, было відаць, як яны рэагуюць на словы «тэхналагічнае абнаўленне», прымяненне «новых тэхналогій», «рацыяналізацыя вытворчасці». Гэтыя паняцці, натуральна, асацыяваліся ў іх сьвядомасці не толькі з дасягненнямі ў расце прадукцыйнасці працы, а перш за ўсё са скарачэннем колькасці рабочых месцаў, звальненнямі, беспрацоўем. Вядома, што ў нашай краіне няма падобных з'яў. Але адчувалася пытанне, а іншы раз яго прама і задавалі: ці не з'явіцца ўсё гэта зараз, менавіта пры паскораным укараненні ў вытворчасць новых тэхналогій і новай тэхнікі? Ці не стануць у нас роботы выцісняць людзей?

Скажам прама: пытанне гэта вывучалася, ніхто не спадзяецца на аўтаматычнае дзеянне законаў сацыялізму, звязаных з грамадскай уласнасцю на сродкі вытворчасці. Хоць менавіта гэтыя законы, менавіта грамадская ўласнасць забяспечваюць рашэнне любой праблемы не на шкоду працоўным, а ў іх інтарэсах. Заснавальнікі марксізму вучаць нас, што законы грамадскага развіцця ў адрозненне ад законаў прыроды ажыццяўляюцца праз людзей, іх дзейнасць, і мы не забываем гэтага.

Намячаючы новыя планы,

партыя, дзяржаўныя, гаспадарчыя органы, спецыялісты, якія распрацоўвалі Асноўныя напрамкі эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на будучае п'ятнацігоддзе дакладна падлічалі, колькі ж людзей вызваліцца ў выніку прымянення самых новых тэхналогій і тэхнікі. Ясна, што ў маштабах нашай валікай краіны колькасць іх будзе вызначацца мільёнамі.

Плануючыя органы даследавалі, якім чынам будуць выкарыстаны вызваленыя людскія рэзервы. Нельга сказаць, што гэта заўсёды будуць простыя рашэнні. Безумоўна, праблема мае пэўныя цяжкасці, але паўстануць яны, аднак, галоўным чынам перад планавымі, гаспадарчымі органамі, а не перад самімі рабочымі.

Неабходна будзе стварыць механізм пераразмеркавання працоўных рэсурсаў, што вызваліцца. Галоўныя напрамкі такога пераразмеркавання: сфера абслугоўвання, якая патрабуе развіцця і адпаведна дадатковых рабочых рук; устанавленне аптымальных мер удзелу жанчын у матэрыяльнай вытворчасці; у перспектыве — скарачэнне рабочага часу, зніжэнне пенсійнага ўзросту... Пры гэтым у Праграме ўказваецца, што комплекс навукова-тэхнічных, эканамічных і сацыяльных мер, якія забяспечваюць поўную і эфектыўную занятасць насельніцтва, павінен прадастаўляць усім працаздольным грамадзянам магчымасць працаваць у выбранай сферы дзейнасці згодна свайму прызначэнню, здольнасцям, адукацыі, прафесійнай падрыхтаванасці з улікам грамадскіх патрэбнасцей. Гэта строга ўстаноўка палітыкі нашай партыі.

Часам у размове з замежнымі сябрамі ўзнікала пытанне і аб інтэнсіфікацыі. Гэта паняц-

це атаясамлівалася іншы раз з большым потам, большай колькасцю мазалёў. Аднак мы гаворым перш за ўсё аб інтэнсіфікацыі вытворчасці, а не аб інтэнсіфікацыі працы, гэта значыць аб расце яе прадукцыйнасці за кошт лепшай тэхнічнай узброенасці, прымянення дасягненняў навукі. Але, зразумела, Праграма намячае і іншае. Больш атрымліваць, лепш жыць павінен той, хто лепш працуе, хто больш добрасумленна, творча ставіцца да справы, смялей і шырэй выкарыстоўвае новую тэхніку і тэхналогію, таму што ў аснове нашага жыцця ляжыць прынцып размеркавання па працы. На працягу першай фазы камуністычнай грамадскай фармацыі, сацыялізму, гэты прынцып з'яўляецца і прынцыпам сацыяльнай справядлівасці, і стымулам павышэння эфектыўнасці вытворчасці.

Партыйная Праграма надае пастаяннаму ўдасканаленню сістэмы зароботнай платы прынцыповае значэнне, з тым каб яна ў поўнай меры ўлічвала колькасць і якасць працы, яе ўмовы і вынікі, садзейнічала эканоміі ўсіх відаў рэсурсаў, таму што ад гэтага залежыць узровень жыцця савецкіх людзей, ступень задавальнення іх патрэбнасцей. Адначасова прадугледжваецца рашучае выкараненне непрацоўных даходаў, любых адхіленняў ад сацыялістычных прынцыпаў размеркавання, ліквідацыя ўсіх антыграмадскіх форм пераразмеркавання даброт. Гэта таксама важная ўмова правільнага ажыццяўлення прынцыпу размеркавання па працы, умова здаровай грамадскай атмасферы.

Аляксандр ВОЛКАЎ,
доктар гістарычных навук.

ПІСЬМЫ
ЗБЛІЗКУ

ДА РОДНАГА ПАРОГА

Два разы ў год, вясною і восенню, адслужыўшы ў Савецкай Арміі, вяртаюцца дадому юнакі. Пасля кароткага адпачынку адных кліча ў розныя куткі нашай вялізнай краіны рамантыка новабудоўляў, другія застаюцца жыць і працаваць у родных мясцінах.

Віктар Бокач спяшаўся. У Влейцы ён не стаў чакаць маршрутнага аўтобуса да роднага пасёлка Нарач. Дзве гадзіны — гэта вечнасць, а дваццаць кіламетраў для ўчарашняга салдата — нішто.

Зіма сёлета запазнілася — снег яшчэ не выпаў. Праўда, невялікі марозік тоненькім лядком пакрыў ноччу лужыны, густым інеем пасерабрыў прыдарожны сасоннік. З асаходай, на поўныя грудзі юнак удыхаў роднае паветра. Нават расшпіліў армейскі шыбель, каб дыхалася яшчэ вальней...

Дэмабілізаваны воін Віктар Бокач вяртаўся дадому. Мінула два гады, як ён не бачыў гэтых мясцін. Туга па іх, якяя, здаецца, ні на хвіліну не пакідала яго ўвесь гэты час, зараз уступала месца ціхай радасці. Ён вельмі спяшаўся. Непрыкметна для сябе адолеў большую частку адлегласці. І раптам спыніўся. На вялікай шыльдзе каля дарогі прачытаў надпіс: Калгас «XXI з'езд КПСС». Пастаяў крыху, аб нечым падумаў і пайшоў па зямлі роднага калгаса, самай блізкай і дарагой.

Зямля быццам рыхтавалася да гэтай сустрэчы. Яна будзіла ўспаміны і расказвала пра сябе сённяшняю. Вось пад нагамі дарога. Цвёрдая, роўная, як у народзе кажуць, хоць бокам па ёй каціся. А пачыналі будаваць яе, калі аднавяскоўцы праводзілі яго, Віктара, на службу. Так і бяжыць яна чорнай асфальтаванай стужкаю да самага пасёлка. Збоку поле. Адаўшы людзям свой шчодры ўраджай, яно падрыхтавалася да спакойнага зімовага адпачынку. На гэтым полі ім была пракладзена першая баразна. Адсюль пачаўся яго шлях механізатара...

Пасёлак, які адкрыўся вачам, перапыніў успаміны. Уздоўж вуліцы двума ланцужкамі выстраіліся хаты. Акуратныя, утульныя. Іх было больш, чым два гады назад. «Расце пасёлак», — адзначаў Віктар пра сябе. З Дома культуры выплылі на вуліцу гукі музыкі. «Духавы аркестр рэпечыце?»

Чамусьці ўспомніліся пісьмы з дому. У кожным з іх маці паведамляла навіны, якія адбываліся ў пасёлку ці наогул у калгасе. Пісала пра суседзяў, пра яго сяброў, пра вяселлі, пра ўраджай, пра механізацыю на свінагадоўчым комплексе, самым вялікім у раёне. Усе да адной ён памятаў гэтыя весткі. Нібы і не выязджаў адсюль.

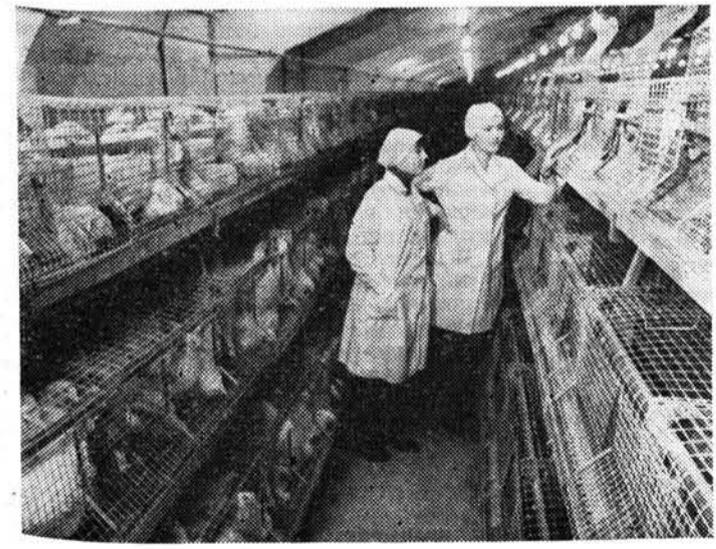
Вуліца з кожным крокам набліжае сустрэчу з роднымі. Вітаюцца аднавяскоўцы, спраўляюцца аб службе, аб планах на будучыню. Іх увага грэе душу і сэрца. І ён таксама не тоіцца, шчыры: «Застануся ў Нарачы, дома...»

А вось і хата, дзе ён нарадзіўся, вырас. Віктар перакінуў з рукі ў руку раптам пацяжэлы чамадан з няхітрым салдацкім скарбам і, хвалючыся, ступіў на родны парог.

Марыя КУЗАЎКІНА.

II. Аляксандр Дубко належыць да той слаўнай кагорты калгасных кіраўнікоў, чыя вядомасць даўно выйшла за рамкі раёна, вобласці, нават рэспублікі, чые імёны, што называецца, грываюць на ўсю краіну. Мы ўжо расказвалі нашым чытачам пра старшыню калгасаў «Рассвет» Васіля Старавойтава, «Аснежыцкі» Уладзіміра Ралько, «Савецкая Беларусь» Уладзіміра Бядулю... Гаспадаркі гэтыя знаходзяцца далёка адна ад адной, у розных раёнах і нават абласцях: «Рассвет» у Кіраўскім раёне, «Аснежыцкі» на Піншчыне, «Савецкая Беларусь» у Камянецкім раёне, «Прагрэс» у Гродзенскім. Таму не часта даводзіцца сустракацца іх кіраўнікам, у кожнага клопатаў, як кажуць, хоць адбаўляй. І толькі зрэдку бываюць такія вось, як цяпер, выпадкі, калі старшыні разам. У гэтыя дні яны ў Маскве, удзельнічаюць у рабоце XXVII з'езда КПСС.

Дэлегантам на з'езд Аляксандра Дубко выбралі камуністы Гродзенскай вобласці. У «Прагрэс» гэтая навіна прыйшла хутчэй, чым старшыня вярнуўся з абласной партыйнай канферэнцыі. Людзі шчыра віншавалі Аляксандра Іосіфавіча — давер, аказаны яму, гэта адзнака і іх працы. Старшыней калгаса «Прагрэс» Аляксандр Дубко стаў 13 гадоў назад. Ён змяніў на гэтай пасадзе Фёдара Сянько, які пазней стаў міністрам сельскай гаспадаркі Беларусі, а цяпер працуе ў Цэнтральным Камітэце КПСС. Дубко аказаўся вартым свайго папярэдніка. Летась чысты прыбытак «Прагрэса» дасягнуў 8 мільёнаў 146 тысяч рублёў. НА ЗДЫМКАХ: старшыня «Прагрэса» Аляксандр ДУБКО ў калгаснай дыспетчарскай; значныя даходы прыносяць гаспадарцы яе бройлерная фабрыка; адзін з трох дзіцячых садоў калгаса.

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

АДКРЫЦЬ РАДЗІМУ

Відаць, тут, ля комінаў-званоў Хатыні, ля Вечнага агню ў Брэсцкай крэпасці, у зімовым бары пад Валожынам, зачараваным звінчай цішынёй, з асаблівай сілай вырывалася з глыбіні яго душы нешта набалелае. І жвавы, са спартыўнай паставай мужчына раз-пораз нязграбна прамакаў насоўкай вочы, саромеючыся сваёй слабасці, якую я не зусім разумею. Быў бы замест гэтага чалавека суайчыннік, які на старасці год прыехаў пакланіцца мілай старонцы, тады... Тады гэта не слабасць, а тысячагадовая неперажываная мудрасць: Радзіма ў чалавека адна. Але ж Мігэль Свібавіч — аргенцінец, ён паходзіць з другога пакалення беларускай эміграцыі, пра якое нязграбна можна прачытаць, што яно толькі «этнічна звязана з радзімай бацькоў». Маўляў, бацькі — адно, а дзеці... Дык у чым справа?

Мігэль Свібавіч быў запрошаны ў СССР Таварыствам «Родина» як член Цэнтральнага праўлення культурна-спартыўных клубаў нашых суайчыннікаў у Аргенціне. Праграма яго знаходжання ў Беларусі была насычанай і разнастайнай. У Беларускім таварыстве «Радзіма» адбылася сустрэча і размова з гасцем аб пашырэнні культурных сувязей паміж Таварыствам і арганізацыямі нашых суайчыннікаў у Аргенціне.

— Для нас 86-ты год — юбілейны. Клуб імя М. Астроўскага, які я маю гонар прадстаўляць, у маі будзе адзначаць 40 год з дня заснавання, — заўважае Мігэль.

Аб велізарнай ролі, якую адыгрываюць клубы ў жыцці тых, хто яшчэ з «крэсаў усходніх» трапіў на лацінаамерыканскі кантынент, сказана многа. А ў жыцці другога пакалення беларусаў? І я адрасую гэтае пытанне чалавеку паўнамоцнаму, бо Мігэль Свібавіч узначальвае ў Цэнтральным праўленні камісію па рабоце з моладдзю.

— Само ўтварэнне камісіі сведчыць аб тым, як сур'ёзна кіраўніцтва ставіцца да гэтага напрамку сваёй дзейнасці. Маладыя многа сіл і ўмення аддаюць клубам. Я не ўяўляю сябе без нашага клубнага калектыву. Мы сістэматычна праводзім спаборніцтвы па футболу, валеболу, настольнаму тэнісу. Ёсць свае каманды. Вялікай папулярнасцю карыстаюцца шахматы. Нядаўна прадстаўнік савецкай калоніі ў Буэнас-Айрэсе ўдзельнічаў у маладзёжным чэмпіянаце свету па гэтым відзе спорту. Працуюць танцавальна-драматычны гурток, курсы рускай мовы. У бібліятэцы ёсць магчымасць пачытаць савецкія газеты і часопісы, у кіназале — паглядзець мастацкі фільм. Клуб — незгасальны ачаг айчынай культуры ў Аргенціне. Ён аднолькава моцна грэе ўсе пакаленні, выходзіць любоў да Радзімы і з'яўляецца прапагандыстам савецкай культуры сярод мясцовага насельніцтва.

У час, калі збіраўся ў няблізкую дарогу, ці калі самалёт імкніва набліжаў яго да СССР, малодшы з сям'і Свібавічаў сяк-так спраўляўся з хваляваннем. Але варта было сцярдзе абвясціць, што самалёт перасек мяжу Савецкага Саюза, як страпанулася сэрца, усплывало ў памяці тое, што безліч разоў перагаворана з бацькамі.

...Перахрысціліся на покуць, знайшлі позіркам вокны, забітыя крыж-накрыж дошкамі, і амаль адначасова рушылі ў Амерыку Гаўрыла Свібавіч — з палескага сяла, Яўгенія — з вёскі Харытоны Валожынскага

павета. Далей ад бяхалебіцы, беззямелля. Яны сустрэнуцца ў Парагваі, Габрыэль і Эўхенія, разам будуць адваёўваць у дзікай сэльвы прастору, каб уціснуць паміж пнёў невялікую хаціну. Не, не спяшалася чужына вызваліць з нястачы беларусаў. Давялося сям'і пераехаць у Аргенціну, дзе бацька і маці, не марудзячы, запрагліся ў работу, а бабуля няньчыла маленькага Мігеля. Яна прынесла яму і першыя беларускія словы, і купальскую песню, і адвечную думку пра родны край.

— Як апынуўся ў Маскве, адразу папрасіў у атэлі: пойдзе снег — разбудзіце. Апоўначы выскачыў на вуліцу і першым жадааннем было набраць як мага больш белага пуху, адвезці ў Буэнас-Айрэс. Пакуль думаў — на далоні засталіся кроплі вады... Вельмі рэдка мы бачым у Аргенціне снег, далёка ён ад нас.

Пры кожным зручным выпадку мы збіраемся ўсёй сям'ёй і ставім плацінку «Молодость моя, Белоруссия». Мы яе пастаянна слухаем.

У такія моманты ў хаце Габрыэля Свібавіча ўсё апаноўвае цяжкае пачуццё, што і па-іспанску і па-беларуску завецца, лічы, аднолькава — «настальгія». Пранеслі бацькі тугу-маркоту праз увесь жыццёвы шлях і перадалі сынам. Надоўга хопіць усім... Бацькам не пашчасціла прыехаць: доўгая і не надта танная дарога, ды ўзрост, ды хваробы. А таму, хто першы з іх роду ступіць на зямлю Бацькаўшчыны, наказаў, каб дыхаў тым паветрам на ўсе грудзі глядзеў на ўсе вочы, каб назаўсёды захаваў у памяці і сэрцы тое свята і з іншымі ім падзяліўся...

Мігэль выконваў наказ з вялікай прагай да пазнання, жадааннем зразумець, захапленнем.

— Тэарэтычна я ядрэнна падрыхтаваўся да падарожжа. Шмат чытаў. Аднак тое, што мне расказвалі пра Беларусь 30-х гадоў, калі адсюль выехалі мае бацькі, не вельмі вязалася з прачытаным аб сённяшнім яе дні. Рэчаіснасць жа разбіла ўсе мае меркаванні. Я нават не ведаю, што выдзеліць. Вакол столькі новага, прыгожага. Возьмем нязвыклую для мяне чысціню гарадоў. Галоўнае, на мой погляд, не ў тым, што машына штодзень мые вуліцу. Я заўважыў: чалавек закурый і запалку не выкінуў, а застрыкнуў з адваротнага боку карабка. На першы погляд — дробязь, а за ёй стаіць выхаванне.

— Радасць жыцця... Як гэта важна. Я бачыў, як радуецца маладыя. Радасць на маёй Радзіме ад упэўненасці ў заўтрашнім дні. Не трэба ламаць галаву, дзе знайсці работу, кавалак хлеба. На кожным кроку аб'явы: «Патрабуюцца рабочыя». Гэта шчасце! Аргенціна перажывае нялёгі перыяд эканамічнага крызісу. Вядома, урад прымае захавы. Ды не так проста іх ажыццявіць.

Знаходжанне Мігеля Свібавіча ў Беларусі супала са знамянальнай датай для аргенцінскага і савецкага народаў: 100-годдзем устанавлення дыпламатычных адносін. Супадзенне сімвалічнае, таму што мацнеюць эканамічныя, гандлёвыя, культурныя сувязі паміж нашымі краінамі.

— Адкрыць для сябе Радзіму — гэта, дружка, вялікае свята, — сказаў аргенцінец па месцу нараджэння і беларус па нацыянальнасці Міхась Свібавіч, развітваючыся з Беларуссю.

Канстанцін ШАЛЯСЦОВІЧ.

В ЯДЕРНОЙ войне, говорится в совместном советско-американском заявлении, не может быть победителей. Этот важный для судеб человечества вывод подготовлен исследованиями ученых разных стран. Однако не все еще разделяют такое мнение. В ряде органов западной прессы появляются статьи, авторы которых не считают ядерный конфликт уж столь большим злом, во всяком случае они не видят в нем конца цивилизации — сотни миллионов людей погибнут, но избранные смогут отсидеться в убежищах, на окраинах континентов, наконец, в Южном полушарии. Мы, я имею в виду в первую очередь тех советских специалистов, которые непосредственно занимались исследованиями и анализом последствий ядерной войны, убеждены, что подобные высказывания построены на песке. Мы, скажем, принципиально не согласны с мнением американского ученого Э. Теллера, который полагает допустимым применение ядерного оружия. Доказывая свою точку зрения в статье «Ужасные мифы о ядерном оружии», он оперирует явно ошибочными представлениями о физико-химических процессах, сопровождающих ядерные взрывы в стратосфере. Наши исследования, с результатами которых я хочу ознакомить

что в Северном полушарии лесные пожары возникнут на территории 10⁶ квадратных километров. На наш взгляд, это заниженная цифра, так как указывает площадь лесов лишь в 20 раз большую той, которая ежегодно подвержена стихийным пожарам. Но в таком случае в атмосферу будет выброшено столько углерода, что в полуденное время летом он снизит атмосферную солнечную радиацию от 2 до 150 раз.

Но ведь пожары будут бушевать и в городах, на нефтепромыслах, газопроводах. Все это означает, что большая часть Северного полушария погрузится в темноту. Прекратится созревание сельскохозяйственных культур. На листьях растений, уцелевших от огня, оседет темный углеродный аэрозоль. Возможно, что в результате слабой освещенности на большей части акватории морей и океанов в Северном полушарии погибнет зоопланктон.

Концепция «ядерной зимы» стала наиболее распространенной, когда говорят о воздействиях ядерных взрывов на климат. На самом деле проблема куда сложнее. Роль пожаров безусловно существенна. Но важно еще учитывать изменения газового состава атмосферы.

Известно, что человек может существо-

СПАСЕТ ЛИ СЕБЯ ЧЕЛОВЕЧЕСТВО ОТ САМОУНИЧТОЖЕНИЯ

НЕ ТОЛЬКО «ЯДЕРНАЯ ЗИМА»,
НО И «ЯДЕРНОЕ ЛЕТО».

читателей, неопровержимо свидетельствуют: начавшись в Северном полушарии, ядерный конфликт приведет к глобальному эколого-климатическому коллапсу.

ЧЕМ БЫЛО ВЫЗВАНО
ПОХОЛОДАНИЕ КЛИМАТА
В 60-е ГОДЫ!

Советские ученые проводили с конца 50-х годов аэростатные, ракетные, позже — спутниковые наблюдения за теми изменениями, которые происходили в атмосфере после высотных ядерных взрывов. В середине 60-х годов мы проанализировали результаты аэростатных наблюдений солнечной радиации на больших высотах и не могли понять, почему ослабление солнечной радиации атмосферой на высотах больше 30 километров (наши аэростаты поднимались до такой высоты) так значительно. То, что мы могли рассчитать, осуществляя численное имитационное моделирование, никак не совпадало с тем, что давали наблюдения. И только сравнительно недавно мы поняли: дело заключалось в том, что химический состав стратосферы был изменен ядерными взрывами в атмосфере.

При ядерном взрыве температура атмосферы повышается до многих тысяч градусов, происходит разрушение молекулярного азота. Возникает целая система химических реакций, в результате которых образуется окись и двуокись азота. Появление дополнительного количества двуокиси азота серьезно влияет на радиационный режим атмосферы в целом и, по-видимому, на климат, потому что двуокись азота сильно поглощает солнечную радиацию.

Когда мы выполнили расчеты, учитывая полученные данные о дополнительном количестве двуокиси азота, то обнаружили, что наши оценки довольно хорошо согласуются с проведенными наблюдениями. Анализ полученных данных об изменениях температуры воздуха в 60-е годы показал, что именно в то время в Северном полушарии наблюдалось похолодание на три десятка градусов. Наши приблизительные оценки с учетом разных факторов, определяющих формирование температуры воздуха у земной поверхности, привели к выводу, что главной причиной похолодания было увеличение двуокиси азота в стратосфере.

Сегодня ученые хотят понять, какие же изменения могут произойти в климате в результате ядерной войны, когда число ядерных взрывов как в атмосфере, так и вблизи земной поверхности значительно увеличится.

КОНЦЕПЦИЯ «ЯДЕРНОЙ ЗИМЫ»
НЕ ОТРАЖАЕТ ВСЕЙ ОПАСНОСТИ
УГРОЗЫ

В наши дни в связи с проблемой возможной ядерной войны преобладает концепция, которую назвали «ядерная зима». Речь идет о том, что помимо уже упомянутого изменения газового состава стратосферы при ядерных взрывах начнутся многочисленные пожары.

По зарубежным данным, предполагается,

что в Северном полушарии лесные пожары возникнут на территории 10⁶ квадратных километров. На наш взгляд, это заниженная цифра, так как указывает площадь лесов лишь в 20 раз большую той, которая ежегодно подвержена стихийным пожарам. Но в таком случае в атмосферу будет выброшено столько углерода, что в полуденное время летом он снизит атмосферную солнечную радиацию от 2 до 150 раз.

КОГДА «ЗИМА» СМЕНИТСЯ «ЛЕТОМ»

Результаты расчетов, проведенных советскими учеными, показывают, что в местах концентрации продуктов, образующихся в атмосфере после ядерного взрыва, возникнет не похолодание земной поверхности, не «ядерная зима», а «ядерное лето».

Но и это не однозначно. Проблема оказалась еще сложнее. Ведь совершенно очевидно, что в случае войны ядерные взрывы будут возникать в отдельных точках на разных участках в атмосфере, т. е. это явление будет характеризоваться очень сильной горизонтальной неоднородностью. То есть в местах концентрации продуктов ядерного взрыва — потепление, а на соседних территориях — похолодание. Сначала на месте взрыва может быть потепление, а когда продукты его рассеются, наступит похолодание. Таким образом, ядерная война приведет к нестабильному, очень пространственно изменчивому климату. И те его вариации, которые определяют существование человека и жизни на Земле, будут разрушены. Поэтому мы и говорим, что в ядерной войне не будет победителей. Те, кто уцелеет в ее огне, не смогут выжить, потому что одинаково губительными для нападающих, обороняющихся и нейтральных стран будет экологическая катастрофа глобального характера.

Ученые считают, что воздействие ядерной войны на атмосферу и климат будет очень сильным, пространственно неоднородным и очень неустойчивым, с резкими колебаниями — от потепления к похолоданию и наоборот. И все это — за пределами выживания, ядерная война приведет к гибели всего живого на Земле.

Все сказанное дает возможность представить, насколько же опасны военные акции в космосе. Ведь что такое противоракетная оборона? Что такое стратегическая оборонная инициатива? Это возможность ядерных взрывов на спутниковых высотах. А значит, экологическая катастрофа. И единственный вывод, который должны сделать политики, опираясь на данные ученых, это — запретить использование космоса в военных целях.

Кирилл КОНДРАТЬЕВ,
академик, специалист в области физики окружающей среды.

(АПН).

БОРЕЦ ЗА НАРОДНОЕ ДЕЛО

К 100-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ А. МЯСНИКОВА

советских органов управления.

Среди произведений А. Мясникова есть одно особо памятное — статья «Мои встречи с товарищем Лениным». Она написана в апреле 1924 года, то есть почти сразу после смерти Ленина. Перед нами интереснейший рассказ о вожде трудящихся. Он проходит на фоне Всероссийских съездов Советов, личных встреч. Автор приводит немало ленинских высказываний по вопросам войны и мира, экономики, партийной работы. Искренней благодарностью судьбе звучат последние строчки: «Я бесконечно счастлив и до конца жизни буду гордиться и вместе с тем поражаться тому, что был современником В. И. Ленина, был знаком с ним лично, разговаривал с ним, пожимал ему руку, ходил и ездил вместе с ним, был последователем и маленьким учеником этого гиганта, гения нашего времени».

Несколько лет жизни А. Мясников посвятил укреплению Советской власти в Закавказье. Трудно перечислить сделанное им во имя утверждения принципов нового общества. Он привез сюда письмо В. И. Ленина «Товарищам коммунистам Азербайджана, Грузии, Армении, Дагестана, Горской республики», которое стало программой социалистического преобразования края. А. Мясников уделял много внимания осуществлению ленинской национальной политики, претворению в жизнь норм советской федерации, борьбе с местным национализмом.

В декабре 1922 года Александр Мясников побывал в Москве, встретился в Белоруском постпредстве с Председателем ЦИК БССР А. Червяковым, другими представителями БССР. Он обещал написать книгу о Белоруссии и белорусском народе. Но осуществить задуманное не удалось: в марте 1925 года он погиб во время авиационной катастрофы.

Память об Александре Мясникове дорога белорусам. Его именем назвали одну из площадей Минска, улицы в других белорусских городах. Широко отмечен в республике славный юбилей А. Мясникова.

Евгений БАРАНОВСКИЙ.

В ФЕВРАЛЕ исполнилось сто лет со дня рождения известного партийного и государственного деятеля нашей страны Александра Мясникова. В честь этой даты Институтом марксизма-ленинизма при ЦК КПСС издан сборник его статей и речей. С первой его страницы на нас смотрит умное, волевое лицо. Книга с особым интересом прочтена в Белоруссии, ибо именно здесь Александр Федорович проявил себя талантливым организатором борьбы трудящихся за победу социалистической революции, за построение новой жизни.

А. Мясников родился 9 февраля 1886 года в армянском местечке Нахичевань близ Ростова-на-Дону. Окончил в 1911 году юридический факультет Московского университета. Член большевистской партии с лета 1906 года.

С осени 1915 года через Белоруссию проходила линия Западного фронта. А это означало размещение в белорусских губерниях 1,5 миллиона вооруженных солдат, сокращение почти в три раза объема местного промышленного производства, ухудшение жизни людей труда. Борьбу за счастье трудящихся большевистским организациям приходилось совмещать с раскрытием контрреволюционной сущности политики меньшевиков, эсеров, бундовцев, белорусских буржуазных националистов. В таких условиях в апреле 1917 года в Минске проходил I съезд военных и рабочих депутатов армий и рабочих Западного фронта, где заявил о себе как бойце революции Александр Мясников.

К трибуне шел мало кому известный человек. А за плечами оратора — участие в баррикадных боях в декабре 1905 года в Москве, арест и высылка царскими властями за хранение нелегальной литературы, богатая и разнообразная публицистическая деятельность, направленная на развитие классового сознания рабочих, пропаганду большевистской стратегии и тактики, обнажение антинародного характера политики правящих классов. Именно таким был Александр Мясников.

Съезд оказался знаменательным событием не только в истории Белоруссии, но и в истории русской армии, быстро шедшей по пути революционизации. Почувяв это, в Минск прибыли председатель Временного комитета Государственной думы октябрист М. Родзянко, члены думы Ф. Родичев, Н. Щепкин, представители армий Франции, Англии, Италии. Все они намеревались совместными усилиями ликвидировать в армии смутьянов (так они называли революционеров), обеспечив этим подготовку солдатских масс к новым бессмысленным кровопролитным сражениям. В том, что осуществить задуманное в полной мере не удалось, огромная заслуга принадлежит большевикам, в том числе и Мясникову.

Имя А. Мясникова особенно тесно связано с победой в Белоруссии социалистической революции. Такой революционный взрыв подготовился самим ходом социально-экономического развития края. Но процесс этот был сложным. Он требовал от партийных организаций дальнейшей укреплении их связи с массами. В конце июня 1917 года Мясников стал председателем Минского комитета РСДРП(б). Началась активная работа. Срывались лживые маски с так называемых друзей народа из мелкобуржуазных соглашательских партий, усилилось воспитание солдатских, рабочих и крестьянских масс в духе пролетарского интернационализма. Дело пошло еще более успешно, когда 27 июля 1917 года при самом непосредственном участии А. Мясникова, как одного из редакторов, вышел первый номер местной большевистской газеты «Звезда». О ее создании давно мечтал не только Александр Федорович, но и его соратники М. Фрунзе, В. Кнорин и другие. Большую помощь в этом вопросе оказали организационные действия ЦК РСДРП(б), доброволь-

ные финансовые пожертвования трудящихся. Оценивая политическое значение «Звезды», А. Мясников писал, что она была «тем фокусом, откуда уходило во все стороны, как на фронт, так и в провинцию... лучи политического воспитания и общественного преобразования крупных солдатских, батрацких и рабочих элементов Западного края».

Приближение развязки чувствовалось в увеличении числа революционных выступлений в армии, деревне, в общем росте недовольства политикой Временного буржуазного правительства. Но правящие силы не сдавались, отвечая репрессиями против большевистской партии. В те тревожные дни Александр Федорович часто выезжал в подразделения армейских частей, где рассказывал о политике большевиков в вопросах войны и мира. Делать это приходилось с риском для жизни.

Он был делегатом VI съезда РСДРП(б), проходившего полулегально в Петрограде с 26 июля по 3 августа 1917 года. Это значительно обогатило его знания о политической обстановке, сыграло важную роль в его становлении как вожака народных масс в дни перехода власти в руки Советов. Уже 25 октября 1917 года красное знамя Советов взвилось над Минском. Быстро и уверенно побеждал новый строй и в других городах Белоруссии. Значительную лепту в это внес и Александр Мясников как председатель Северо-Западного областного комитета РСДРП(б) и Военно-революционного комитета Западной области и фронта.

А. Мясников принял активное участие в созидательной деятельности революции. Под руководством большевиков устанавливался рабочий контроль на фабриках и заводах, широкий фронт разрывались работы по социалистическому преобразованию деревни, фор-

мировались новые основы народного образования. Ноша стала еще большей после избрания А. Мясникова в ноябре 1917 года Главнокомандующим Западным фронтом, а в декабре того же года — Верховным главнокомандующим Вооруженными Силами Советского государства. Это было признанием его заслуг в революции, которая не только открыла в нем талантливого организатора и руководителя, но и создала условия для широкого воплощения этих качеств в жизнь.

Деятельность А. Мясникова в Белоруссии представляет интерес и с точки зрения рождения белорусской советской государственности. 30—31 декабря 1918 года в Смоленске состоялась VI Северо-Западная областная партийная конференция, принявшая решение о провозглашении Белорусской Советской Республики и объявившая себя Первым съездом Компартии Белоруссии. 1 января 1919 года был обнародован Манифест Временного революционного рабоче-крестьянского правительства Советской Белоруссии о провозглашении Белорусской Советской Республики. Под Манифестом стоит и подпись председателя Центрального Бюро Компартии Белоруссии А. Мясникова.

Недолгая по количеству прожитых лет жизнь Александра Мясникова тем не менее была богатой и разнообразной. В 1919 году по решению ЦК РКП(б) он уехал в Москву, где некоторое время трудился в Московском комитете партии, был его секретарем. Лето 1919 года выдалось очень трудным из-за нехватки продовольствия. Справиться со сложностями А. Мясникову и на этот раз помогли его принципиальность, большая вера в силы революции, тесная связь с народом. Вскоре продовольственный тупик был ликвидирован. На смену ему пришел этап стабилизации и развития в деятельности

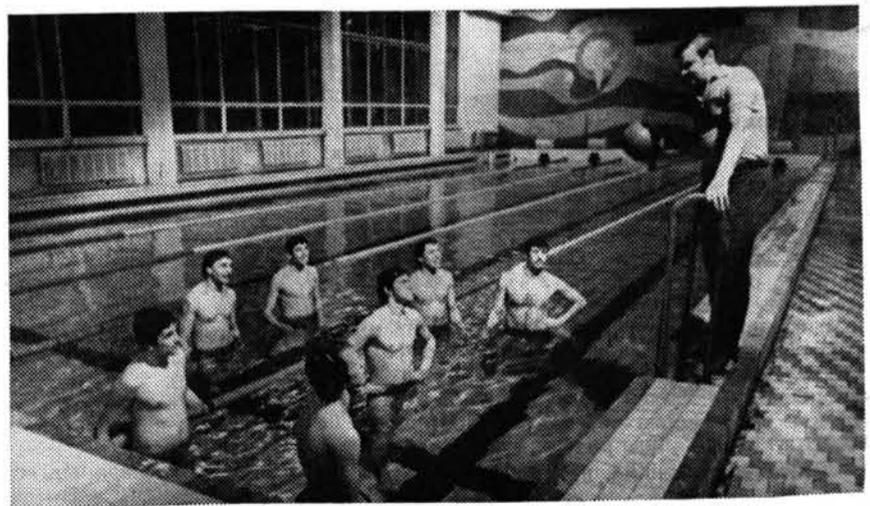
III. ЗРАЗУМЕЛА, не кожны беларускі калгас можа пахваліцца такімі вялікімі даходамі. Але гаспадарак, падобных «Прагрэсу», з кожным годам у нас становіцца ўсё больш. У дакументах, якія зараз абмяркоўваюцца на з'ездзе партыі, вызначаны канкрэтныя мэты развіцця аграпрамысловага комплексу нашай краіны. Да канца гэтай пяцігодкі ў Беларусі павінны атрымацца з кожнага гектара не менш чым па 30 цэнтнераў збожжжа, надойваць ад кожнай каровы мінімум 3 500 кілаграмаў малака ў год... У «Прагрэсе» гэтыя лічбы ўжо даўно перакрыты. Летась, напрыклад, з кожнага гектара тут намалацілі больш чым па 50 цэнтнераў хлеба і амаль дасягнулі чатырохтысячнага рубля надояў малака. Зразумела, гэта не мяжа, у дванаццатай пяцігодцы калгас плануе павялічыць свае паказчыкі. А калі для гэтага ёсць рэзервы ў «Прагрэсе», дык, вядома, што ў іншых гаспадарак магчымасцей для росту таксама не менш. Таму на XXVII з'ездзе і ставіцца задача павялічыць у сельскай гаспадарцы сярэднегадавы аб'ём валавой прадукцыі на 14—16 працэнтаў, галоўным чынам за кошт інтэнсіўных фактараў развіцця, укаранення новых дасягненняў навукі, тэхнікі і перадавой практыкі. На партыйным з'ездзе намячаецца і шэраг мерапрыемстваў па сацыяльнаму развіццю вёскі: культурнаму, медыцынскаму, бытавому абслугоўванню сельскіх жыхароў. Гэтыя праблемы ў «Прагрэсе» таксама ў асноўным вырашаны: ёсць Палац культуры з плавальным басейнам, гандлёвы цэнтр, камбінат бытавога абслугоўвання, паліклініка, дзіцячыя сады... Трапіўшы на цэнтральную сядзібу калгаса — пасёлак Верцялішкі [гэта ўсяго 12 кіламетраў ад Гродна], не адразу і зразумееш: у горадзе ты, ці

ў вёсцы. Уздоўж асфальтаваных вуліц стаяць адна-, двух-, а дзе і чатырохпавярховыя цагляныя дамы. У кватэрах — газ, водаправод, ваньны, словам, усё як у горадзе. Ва ўсім заўважаецца дбайная рука гаспадары і прадпрымальнага кіраўніка, старшыні-камуніста Аляксандра Дубко, які бачыць сваё прызначэнне ў служэнні людзям, роднай зямлі.

НА ЗДЫМКАХ: на сцэне калгаснага Палаца культуры народны ансамбль песні і танца «Ніва», якому аплэдзіравалі аматары самадзейнага мастацтва не толькі нашай краіны, але і Польшчы, ГДР, Югаславіі; Аляксандр ДУБКО і калгасныя інжынеры Віталь БАГАЛЕЙША і Мікалай ЛУК'ЯНОВІЧ; у калгасным басейне трэніруецца зборная каманда «Прагрэса» па воднаму пола.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ЖЫТНАВАВА СВІТАНАК

Была да вайны ў вёсцы Новае Сяло, што на Барысаўшчыне, дружная працавітая сям'я калгаснага актывіста Апанаса Усоскага: ён, жонка, сын, дзве дачкі. Хлопца звалі Міхасём. У той год, калі грывнула вайна, яму споўнілася пятнаццаць.

Няшчасці адно за адным пасыпаліся на гэту сям'ю (ды ці толькі на іх!). Першай ваеннай зімою за сувязь з партызанамі фашысты расстралялі Апанаса Усоскага. Помсцячы за смерць бацькі, Міхась са зброяй у руках пайшоў змагацца з ворагам: стаў байцом партызанскай брыгады «Дзядзькі Колі», якую камандаваў Герой Савецкага Саюза П. Лапацін.

Напрадвесні 1943-га ў родную вёску, дзе засталіся маці і дзве малодшыя сястры Міхася, уварваліся карнікі. Гітлераўцы дашчэнту спалілі Новае Сяло. У полымі загінулі амаль усе яго жыхары. Сярод іх была Міхасёва сястра Рая. Маці ж разам з некаторымі ўцалелымі жыхарамі фашысты пагналі на міннае поле... Праз некаторы час ад голаду памерла і Аксеня, яго апошняя, самая малодшая сястра, якой у той жудасны ранак удалося ўцячы ад карнікаў.

Міхась застаўся адзін. Адважны хлопец помсціў ворагу за смерць родных людзей. Ён загінуў у няроўным баі з гітлераўскімі захопнікамі ў маіскія дні 1943 года, прыкрываючы ў

час блакады ў раёне возера Палік адыход асноўных сіл атрада.

Лёс гэтай сям'і, падрабязнасці апошняга бою Міхася Усоскага да глыбіні душы ўсхвалявалі мяне. Амаль дваццаць гадоў назад я напісаў дакументальную паэму, прысвечаную подзвігу юнага патрыёта. Яна была выдадзена асобнай кніжкай.

Не так даўно я зноў звярнуўся да сваёй паэмы «Апошні бой»: скараціў некаторыя месцы, дапісаў новыя раздзелы.

Што ж прымусіла мяне вярнуцца да гэтай ранейшай сваёй задумкі? Цяпер, калі ў свеце вельмі неспакойна, калі амерыканскія імперыялісты нарошчваюць гонку ядзерных узбраенняў, імкнучыся развязаць новую жудасную вайну, варта яшчэ раз нагадаць, чым пагражае вайна чалавецтву, колькі гора і пакут давалася перажыць людзям у гады ліхалецця. І ці не ў гэтым адказ на пытанне, чаму так рашуча і настойліва мы змагаемся сёння за мір, за чыстае неба над намі, за шчасце будучых пакаленняў.

Прапаную чытачам новы раздзел з паэмы — аб трагедыі, якая напаткала новасяльчан, якую перажыла ўся наша зямля.

Жытнела Новае Сяло.
Яно жыло,
Яно цвіло,
Яно ад рупных пчол гуло.
Яно з акон ліло святло —

Прасторам сонечна было.
Жыло па-новаму сяло —
Старое ўсё ў нябыт сплыло!

Ды зноў над ім
У чорны дзень
Запляміў сонца
Чорны цень.

Дзе тая радасць,
Што калісь
Звінела тут,
Крыляла ўвысь!

Чаму, як глянеш у акно, —
Адно на вуліцы відно:
Не жураўлі ля родных хат —
А танкі,
Хобаты гармат;
Не вёдраў звон —
Матораў грук,
На зрубках —
След ад брудных рук;
Не весніц скрып,
А скрыгат сталі;
Не песні — стрэлы
Глушаць далеч.
Чужая мова
На дварах...
Плач мацярок,
Дзіцячы страх...

Сцішэла Новае Сяло,
Нібы дзятвы ў ім не было,
Сады вясною не цвілі,
У вуллях пчолы не гулі,
З акон не зорыла святло, —
Нібы мадзела,
Не жыло...

Жыло, аднак, жыло сяло! —
Вінтоўку ў рукі ўзяло!

З двароў
На сцежкі у гушчар бароў —
Пазвала помста
Змагароў.

Збірала помста
У атрады,
Вадзіла помста
У засады:
З-за хат,
З-за дрэў,
З-за валуноў —
Выглядвала вачмі ствалоў,

На мушку брала,
Як з байніц,
Звяроў двухногіх —
Чужаніц.

І ў буру,
І ў імглу сяло
Надзеі радаснай святло
Не пагасіла,
Бо насіла
Глыбока ў сэрцы,
У душы:
Свяці,

Над цемрай суд вяршы!..

Бліжэла ў думках роднае сяло.
Яго святло з лясных сцяжын вяло.
Міхась прыходзіў уначы —
Святло журылася ў карчы,
Скакалі цені па падлозе,
Як думкі матчыны ў трывозе.
Стаўляла маці саганок:
— Пагрэйся бульбінкай, сыноч...

Ён сэрцам чуў, нібы на слых,
І кожны рух,
І матчын кожны ўздых.
Міхась матулю
Сэрцам разумеў,
Стараўся супакоіць,
Як умеў:
За стол сядай —
З пяшчотай Ксеню
Садзіў, як бацька колісь,
На калені.
Падміргваў Раі:
«Не крыўдуй, сястрыца,
Табе ж пайшоў пятнаццаць, як быццам!..»

Сухар-жытняк з яго кішэні
Хаваўся ў цёплай жменьцы Ксені.
Сястрычку туліць ён, а тая:
— Пусці, і я ўжо ж не малая...

Смяюцца ўсцешана ўсе,
А сум — бліжэе пакрысе.
Расстання сум.
Чакання сум.
Ці мала ў сэрцы
Цяжкіх дум!

Датлеў смаляк.
У хаце змрок.
— Калі чакаць цябе, сыноч!
— Калі чакаць цябе, браток!
— Падсохнуць сцежачкі чуток,
І зноў, як сёння, забягу:
Без вас я доўга не магу...

Міхась сястрычак прыхінуў
І сам не ўчуў, як уздыхнуў:
Ісці пара —
Няма ж ахвоты,
Бы пацяжэлі раптам боты.
Здаецца, доўга б так сядзеў,
На маці,
На сясцёр глядзеў,
На гэты камянок,
Парог,
Які не ўчые ўжо бацькоўскіх ног.
А мо і сам ён у апошні раз
Ступае на яго! —
Суровы час!
Вінтоўка зварухнулася ў руцэ...
Слязінка развітанна на шчацэ...
Матулі сумна-ласкавы пагляд...

...Наскочыў ранкам карнікаў атрад!
Парушыў раніцу
Не весніц скрып —
Плач мацярок,
Дзіцячы ўсхліп;
Не вёдраў бразгат —
Цяжкіх ботаў грук;
Не спеў шпачыны —
Гыркат:
— Шнэль!
— Цурук!
Дым —

Не над комінамі ўзвіўся —
Як свечкі,
Стрэхі заняліся...

Дзе ж людзі з вёскі!
У гумне.
Іх, можа, гнеў агню
Міне,
І карнікаў звярыны здзек!..
Гумно —
120 чалавек,
120 сэрцаў трапяткіх,
Пакуль яшчэ —
Жывых, жывых!

...Агонь узвіўся над страхой,
Палпы ўвысь дымком-смугой.
І стрэлаў трэск,
І трэск агню
Ускалыхнулі цішыню.
Ускалыхнуў прадвесне
Плач і крык.
Ты чуў,
Ты бачыў
Гэткае, Палік!

...Шугнула полымя вышэй, люцей.
Як дровы,
У агонь —
Дзяцей!

РАЯ:
— Ой, мама, мамачка, смыліць!
Ой, мама, мамачка, баліць!
Ой, мама, мамачка!..
Ой, ма-а-а-а!..

Была —
Няма...

АПАНАСІХА:
— Дачушка, чуеш, не маўчы,
Дачушка, чуеш, ты крычы!
Няўжо цябе ніхто не ўчые!
Ніхто не прыйдзе, не ўратуе!
Няўжо, няўжо ў гэты міг
Не бачыш ты вачэй маіх!
Няўжо гасподзь не бачыць мукі:
Не я —
Схапіла смерць за рукі!
Няўжо цябе ў абдымках спёкі
Не я —
Агонь цалуе ў шчокі!
Мне б лепш на гэта не глядзець,
Мне б лепш з табой, з табой згарэць!
Ды бачыш, злыдні,
Як звяры, трымаюць:
Што трэба ім яшчэ,
Што ў думках маюць!
Пусціце, выплодкі, пусціце!..
Удар!
І — згасла ўсё ў блакіце...

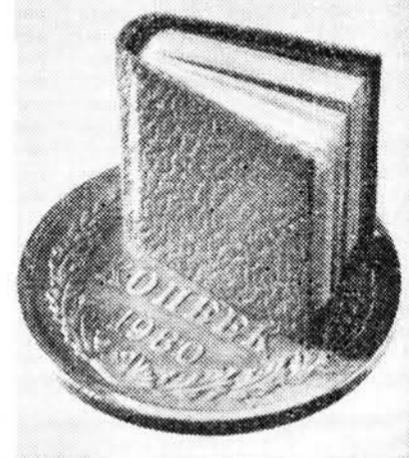
Няўжо стаяла тут сяло!
Няўжо жыло!
Няўжо цвіло!
Няўжо ад рупных пчол гуло!
Няўжо з акон ліло святло!..

...На месцы хатаў —
Прысак...
Гло...

Было сяло!
Было спрадвек!
Было
120 чалавек!..

Мікола ЧАРНЯЎСКІ.

У ЭКСПАЗІЦЫІ — МІНІАЦЫОННЫЯ КНІГІ

Калі ў 1975 годзе наш зямляк лётчык-касманаўт П. Клімук знаходзіўся ў космасе на пилатэемым караблі «Салют-4», ён узяў з сабой кнігу вершаў Якуба Коласа, а затым падарыў яе музею паэта з надпісам «Там, у прасторах Сусвету, асаблівым сэнсам напаяўняліся бессмяротныя словы паэта...»

Зараз такая кніжка экануецца на выстаўцы мініацыйнай кніжкі, якая адкрыта ў Палацы культуры Беларускага прафсаюза, дзе прадстаўлена больш за 500 выданняў.

Выстаўка падзяляецца на некалькі асобных раздзелаў. Гледачы ўбачаць і самую маленькую кніжачку сусветнай ланіцыны — паэму «Уладзімір Ільіч Ленін» У. Маякоўскага памерам 11×16 міліметраў.

У раздзеле «А. С. Пушкін» прадстаўлены ў мініацыйным выглядзе творы паэта. Сярод іншага — кнігі Х. К. Андерсена, Я. Пермяка, Д. Маміна-Сібірака і іншых пісьменнікаў-казачнікаў.

Есць таксама мініацыйныя атласы Еўропы, Азіі, Амерыкі, Афрыкі, многіх саюзных рэспублік нашай краіны, кнігі пра Алімпійскія гульні, пачынаючы з 1952 года.

Цікавыя творы вылучаны ў раздзел «Паэты ў пышнях». Іх аўтары былі ўдзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны.

Асаблівую ўвагу наведвальнікаў выклікаюць беларускія выданні: «Янка Купала» і «Якуб Колас», «Святлынь» Н. Гілевіча, «Песня пра зубра» М. Гусоўскага, «Тарасова доля» Я. Купалы.

Аб папулярнасці выстаўкі сведчаць запісы ў кнізе водгукаў.

І. БЕРЦУК.

НА ЗДЫМКАХ: у зале выстаўкі мініацыйная кніжка змяшчаецца на пяцікапеечнай манеце.
Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ЗАПРАШАЕМ НА НАВАСЕЛЛЕ

Так называецца новая праграма ансамбля кафедры харэаграфіі Мінскага інстытута культуры. Сваю любоў да народнага танцавальнага мастацтва студэнты зноў засведчылі на сцэне Дома літаратара (першы раз у гэтых сценах заваявалі поспех і прызнанне год назад).

Напачатку прысутным быў прапа-

наваны зыходны матэрыял, «нарыхтоўкі» — кіназапісы самабытных, рэдкіх танцаў, зробленыя ў розных раёнах Беларусі. Кадры «агучвала» каментарыямі загадчык кафедры харэаграфіі інстытута, прафесар Ю. Чурко. Затым на сцэне гаспадарылі студэнты.

Цэласнай выглядала кампазіцыя. І хоць у праграмцы вечага значылася:

«Трасуха-рагатуха», «Полька на табу-ротчы», «Пеўнік», «Каза», «Малаточкі», «Камарыкі», «Рэпка», «Лявоніха»... — відовішча ўспрынята было як адзін тэатральны нумар, дзе прысутнічалі «грацыя і інтуіцыя, думка і пачуццё». Харэаграфічным прадстаўленнем уваскрэшаўся народны абрад наваселля (пераходзін).

Л. ЮРЧЫК.

МАСТАЦКАЯ ІНТЭЛІГЕНЦЫЯ:

МЕСЦА Ў ПСІХАЛАГІЧНАЙ ПЕРАБУДОВЕ ГРАМАДСТВА

ТВАРЫЦЬ, ЗГОДНА СА СВАІМ ІДЭАЛАМ

Культурны раздзел праекта овай рэдакцыі Праграмы КПСС не абышлі ўвагай заходнія спецыялісты: мастацкая культура ў значнай ступені фарміруе лад жыцця народа, і менавіта тут саветолагі звычайна разлічваюць на «нечаканасці» і «сенсачыі».

Нечаканасцей і сенсачыяў у культурным раздзеле, да іх чарговага расчаравання, не аказалася. Але ёсць тут важныя палажэнні, якія вызначаюць палітыку партыі ў адносінах да культуры і творчай інтэлігенцыі на сённяшні дзень і на бліжэйшую перспектыву.

«КПСС, — гаворыцца ў дакуменце — беражліва, з павагай ставіцца да таленту, да мастацкага пошуку. У той жа час яна заўсёды змагаецца і будзе змагацца, абараняючыся на творчыя саюзы, на грамадскую думку, на марксісцка-ленінскую мастацкую крытыку, супраць праяўленняў безыдэйнасці і святапогляднай усёаднасці, эсэтычнай шэрацы, рамесніцтва».

Адны з заходніх назіральнікаў, калі меркаваць па выказваннях у прэсе, убачылі ў гэтых словах «элементы ўзмацнення жорсткасці партыйнай палітыкі». Іншыя, наадварот, «ней-кага паслаблення». Між тым працытаваныя радкі партыйнага дакумента грунтоўна на ленінскіх работах і развіваюць ленінскія палажэнні, у тым лі-

ку вядомыя выказванні ў гутарцы з Кларай Цэткін. У гэтых выказваннях У. І. Леніна дакладна сфармулявана сутнасць узаемаадносін партыі і творчай інтэлігенцыі, якая не страціла свайго значэння і сёння.

«Кожны мастак, — сказаў Ленін, — усякі, хто сябе такім лічыць, мае права ствараць свабодна, згодна са сваім ідэалам, незалежна ні ад чаго». І заключыў: «Але, зразумела, мы — камуністы. Мы не павінны стаяць склаўшы рукі і даваць хаосу развівацца, куды хочаш. Мы павінны планамерна кіраваць гэтым працэсам і фарміраваць яго вынікі».

І сёння, як і ўчора, партыя ставіцца ўважліва да запатрабаванняў мастацкай інтэлігенцыі, памагае ёй у яе дзейнасці. У выніку савецкі мастак — жывапісец і артыст, пісьменнік і кампазітар, кінарэжысёр і скульптар — можа аддаваць творчасці ўвесь свой час, не хвалюючыся пра хлеб надзённы. І пры гэтым ён зусім не губляе свабоды сваёй творчасці, ніякай «нівеліроўкі талентаў» у СССР не адбываецца. Людзі, знаёмыя з савецкім мастацтвам, ведаюць, што, напрыклад, паэзія Уладзіміра Маякоўскага адрозніваецца ад паэзіі Канстанціна Сіманова, вершы Яўгенія Еўтушэнкі і Андрэя Вазнясенскага — ад вершаў Расула Гамзатава і Эдуар-

даса Межэлайціса, карціны Аляксандра Дэйнекі ад палотнаў Ільі Глазунова, музыка Дзмітрыя Шастаковіча і Арама Хачатурана ад музыкі Радзіона Шчадрына, фільмы Сяргея Эйзенштэйна і Аляксандра Дайжэні ад стужак Мікіты Міхалкова.

Саветолагаў шакіруе нават само спалучэнне слоў «партыйнасць і літаратура», «партыйнасць і мастацтва». Яны спрабуюць паказаць партыйнасць як дыктат партыйных функцыянераў над людзьмі мастацтва, а ўзаемаадносіны паміж КПСС і мастацкай інтэлігенцыяй — як пазбаўленне апошняй свабоды творчасці і творчага пошуку шляхам партыйных пастановаў.

Аднак даказаць гэта ім становіцца ўсё цяжэй і цяжэй — надышлі іншыя часы. Мільёны людзей ведаюць і адчуваюць тое, што называецца «духам Хельсінкі». І знаёмства іх з савецкай культурай ужо не абмяжоўваецца «Лебядзіным возерам» і Уланавай. Дасягненні многанацыянальнага савецкага мастацтва вядомыя сёння ва ўсім свеце. І зразумела, што «прадуктам дыктату» такое мастацтва быць не можа.

Што ж тычыцца партыйных пастановаў, то ў іх, як правіла, звяртаецца ўвага на ролю мастацкай культуры ў фарміраванні чалавека сацыялістычнага грамадства, падкрэсліваецца, што галоўным крытэрыем ацэн-

кі грамадскай значнасці любога твора была і застаецца яго ідэйная накіраванасць. Аб гэтым гаворыцца і ў праекце новай рэдакцыі Праграмы КПСС.

Партыйныя пастановы разглядаюць становішча, якое склалася ў мастацкай літаратуры і крытыцы, кінематографіі, народных мастацкіх промыслах, самадзейнасці, у рабоце з маладымі мастакамі... Яны не толькі ўказваюць на недахопы, але і памагаюць пазбавіцца ад іх. Іх мэта — палепшыць стан мастацкай культуры, яшчэ больш узняць аўтарытэт дзеячаў мастацтва, стварыць найбольш спрыяльны клімат для творчай дзейнасці.

У сваіх апошніх дакументах партыя паставіла перад савецкім народам новыя задачы паскоранага сацыяльна-эканамічнага і навукова-тэхнічнага развіцця, і тут адыгрывае вялікую ролю тое, што прынята цяпер называць «чалавечым фактарам». Літаратура і мастацтва могуць і павінны садзейнічаць рашэнню гэтых важных задач, і перш за ўсё памагаючы перабудове грамадскай свядомасці, псіхалагічнай перабудове грамадства. Тым больш, што ў савецкага мастацтва і літаратуры ёсць права, якое стала ганаровым абавязкам: выносіць на грамадскае абмеркаванне самыя складаныя, самыя вострыя нявырашаныя пытанні, прыкоўваць да іх увагу, настрайваць

людзей на вырашэнне новых праблем, якія ставяць жыццё.

Савецкая творчая інтэлігенцыя добра разумее значэнне таго, што цяпер адбываецца ў нашым грамадстве, і падзяляе партыйную праграму, накіраваную на палепшэнне жыцця грамадства. Вось толькі некалькі выказванняў, якія пацвярджаюць гэта.

Празаік Валянцін Распуцін: «У літаратуры няма чорнай работы, а руская літаратура заўсёды, ва ўсе часы, перш за ўсё адгуклася на патрэбы Айчыны. У кожнага з нас свой уадак на агульным літаратурным полі, на якім пісьменнік можа прынесці найбольшую карысць».

Паэт Яўгеній Еўтушэнка: «Паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу немагчыма без паскарэння прагрэсу духоўнага. Сённяшняе доўгачаканае імкненне да перамен, да лепшага ў жыцці выклікае ў нас глыбокія надзеі».

Крытык Фелікс Кузняцоў, кіраўнік маскоўскай пісьменніцкай арганізацыі: «Мы імкнемся будаваць сваю работу на новым узроўні патрабавальнасці да літаратуры і саміх сябе, імкнемся ствараць атмасферу дыскусіі, атмасферу шырокай публічнага... Мы імкнемся аб'яднаць нашы пісьменніцкія намаганні і накіраваць нашу творчую энэргію на дапамогу партыі ў імя добрых і жаданых для ўсіх нас перамен, якія разгортваюцца ў нашым грамадстве».

У праекце новай рэдакцыі Праграмы КПСС падкрэсліваецца: «Партыя будзе ўсямерна садзейнічаць павышэнню ролі літаратуры і мастацтва». Гэта яшчэ адно сведчанне, што савецкую мастацкую культуру і партыю будуць і ў далейшым звязваць гарманічныя адносіны.

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

НА МАДАГАСКАРЫ І НА МАЎРЫКІІ ПРАЙШЛІ ДНІ КУЛЬТУРЫ БССР

У ІНДЫЙСКІМ АКІЯНЕ ЗА ЭКВАТАРАМ

У канцы мінулага года на Мадагаскары (Малагасійская рэспубліка) і на Маўрыкіі прайшлі Дні культуры Савецкага Саюза на прыкладзе Беларускай ССР. Наш карэспандэнт сустрэлася з удзельнікамі дэлегацыі і напісала іх падаўляюцца ўражаннямі аб гэтай паездцы.

Мікалай САЎЧАНКА, міністр аховы здароўя БССР, кіраўнік дэлегацыі.

Вось газеты, якія мне ўручыў міністр адукацыі, мастацтва і культуры Маўрыкія Парсурамэн. Тут надрукаваны карэспандэнцыі, рэпартажы, нататкі і артыкулы пра выступленні нашых артыстаў. «Артыстычны калектыў з Савецкай Беларусі з вялікім поспехам даў свой першы канцэрт у інстытуце музыкі і танца імя М. Гандзі ў Порт-Луі. Зала была перапоўнена. Артысты з Беларусі, адной з 15 рэспублік СССР, наладзілі відовішча вышэйшага ўзроўню, дзе былі песні і танцы, а таксама нумары арыгінальнага жанру. Уся праграма канцэрта была насычана паветрам фальклору. Салісты В. Кучынскі і В. Пархоменка бліскуча выканалі беларускія песні, якія ўслаўляюць прыгажосць роднага краю. Паміж залай і артыстамі ўсталяваўся цудоўны кантакт».

Я зачытаў толькі адзін водгук. Яны ж з'яўляліся амаль пасля кожнага канцэрта; акрамя таго, прэса пастаянна давала анонс, інфармуячы жыхароў пра месца, час і праграму выступленняў савецкіх гасцей. Усяго за час Дзяні культуры на Маўрыкіі і на Мадагаскары адбылося 13 вялікіх канцэртаў.

У складзе дэлегацыі, акрамя салістаў Беларускага радыё і тэлебачання, заслужаных артыстаў рэспублікі Валянціны Пархоменка і Валерыя Кучынскага, была танцавальная пара Людмілы і Валерыя Ларыёнавых з Філармоніі, ілюзіяніст Г. Яцкоўскі, жангльер В. Таварчы і камерна-інструментальны ансамбль Беларускага радыё і тэлебачання пад кіраўніцтвам Я. Валасюка. Яны з гонарам прадстаўлялі беларускае савецкае мастацтва да мяжой, прадэманстравалі высокі прафесіяналізм і майстэрства.

Праграма Дзён культуры была насычаная. Акрамя канцэртаў, адбыліся

сустрэчы з мясцовымі дзеячамі культуры і грамадскімі дзеячамі, мы пазнаёмліліся з малагасійскімі майстрамі, якія апрацоўваюць паўкаштоўныя камяні, баты, наведальні майстэрні, дзе яны працуюць. На Мадагаскары і на Маўрыкіі экспанавалася выстаўка кніг, дзіцячых малюнкаў, твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва з Беларусі. На ёй было шырока прадстаўлена ткацтва, вырабы з гліны, саломкі... Выстаўка выклікала вялікую цікавасць, садзейнічала лепшаму знаёмству жыхароў Мадагаскара і Маўрыкія з Беларуссю, з яе культурай. Асаблівай папулярнасцю ў наведальнікаў карыстаўся раздзел дэкаратыўна-прыкладнога творчасці.

Падарожнічаючы па гарадах, сустракаючыся з жыхарамі такіх далёкіх ад нашай краіны астравоў, мы пастаянна адчувалі глыбокія сімпатыі малагасійцаў і маўрыкійцаў да нашай краіны, да савецкага народа.

Маўрыкій, напрыклад, праз пяць дзён пасля абвешчання незалежнасці, наладзіў дыпламатычныя кантакты з СССР. Жыхары маленькай краіны, якая стала на шлях развіцця, пераймаюць вопыт сацыялістычнага будаўніцтва, моладзь едзе вучыцца да нас. Уяўляецца, якія пацуці зведалі мы, калі, прыляцеўшы ў Порт-Луі — сталіцу Маўрыкія, убачылі ў скверы помнік Леніну... А на сустрэчы ў таварыстве дружбы ў Антананарыву — сталіцы Мадагаскара, нам гаварылі многа ўдзячных слоў пра трактары «Беларусь», якія працуюць на палях гэтай краіны.

Валянціна ПАРХОМЕНКА, заслужаная артыстка БССР, салістка Беларускага радыё і тэлебачання.

Многа цікавых і яркіх успамінаў засталася ад паездкі. Перш за ўсё — самі людзі. Тэмпераментныя, жыццярадасныя, непасрэдня малагасійцы. Пры сустрэчы з намі на вуліцы яны тут жа пачыналі рытуальныя танцы, усяляк паказваючы, што мы ім падабаемся. Больш стрыманыя ў пацуціх маўрыкійцы.

Незабыўныя фарбы Мадагаскара, яго прырода. Тут расце літаральна ўсё. І народ надзвычай працавіты. Яны здымаюць па 2—3 ураджаі ў год.

Па пятніцах тое, што вырошчваецца сялянамі, вырабляецца мясцовымі рамеснікамі, звычайна можна набыць на кірмашах-зумах. Мы наведальні адну зуму. Гэта сапраўды карнавальнае відовішча: ніколі не бачаныя плады, разнастайныя рэчы з раслін, тканіны, скуру... Даведаўшыся, што мы савецкія, рускія, як кажуць тут, гандляры цокалі язычкамі, імкнуліся пацінуць руку гасцю, а потым яшчэ доўга ішлі за намі, прапануючы ўзяць проста так, на памяць свой тавар. Такія прызыны адносіны малагасійцаў да нас гавораць адначасова, мне здаецца, і пра большае: пра вялікі аўтарытэт Савецкай дзяржавы, павагу да праводзімай ёю мірнай палітыкі.

У Антананарыву на стадыёне ішоў канцэрт. Я ўжо выканала некалькі песень і рыхтавалася ў сваёй грымёрнай да новага выхаду на сцэну. Раптам чую за дзвярамі крыкі: «Валя! Валя! Валя!» І тут у пакой літаральна ўварваліся некалькі маладых людзей. Яны крычалі і скакалі вакол мяне, як дзеці. Я пазнала іх: з гэтымі юнакамі, аказваецца, мы сустракаліся на фестывалі ў Маскве. Мы разам выйшлі на сцэну і разам спявалі «Кацюшу». А ўвесь стадыён — на ім знаходзілася тады больш за 80 тысяч чалавек — падпяваў нам.

Яраслаў ВАЛАСЮК, кіраўнік камерна-інструментальнага ансамбля Беларускага радыё і тэлебачання.

Са шматлікіх канцэртаў і сустрэч, якія адбыліся ў нас з жыхарамі Мадагаскара і Маўрыкія, мне хацелася б расказаць пра адну — з выкладчыкамі і студэнтамі інстытута музыкі і танца імя Махатмы Гандзі. Маўрыкійцы наогул музыкальныя людзі, а іх музычная культура ў значнай ступені носіць індускі каларыт. У час сустрэчы з выкладчыкамі мы паказалі, як гучаць некаторыя інструменты нашага ансамбля — домра, цымбалы, баян, балалайка, выканалі творы беларускіх кампазітараў. Наогул, нам задавалі многа пытанняў пра беларускія народныя інструменты, пра народную песню: Некалькі беларускіх песень календарна-абрадавага цыкла выканалі Валянціна Пархоменка і Валерыя Кучынскі. А потым мы пазнаёмліліся з

традыцыйнымі маўрыкійскімі інструментамі — сітарай, саротам, віламітам, на якіх іграюць мясцовыя музыканты. Дарэчы сказаць, што канцэрт, які мы потым далі для студэнтаў інстытута, прайшоў з вялікім поспехам. Вось як пісалі пра яго ў прэсе: «Канцэрт... прайшоў на высокім прафесійным узроўні. Жыхары Маўрыкія пазнаёмліліся з народнымі танцамі і музыкай Беларусі. На працягу ўсяго канцэрта нам дарыў цудоўную музыку аркестру, які спалучае лепшыя музычныя традыцыі сваёй краіны з замежнымі».

Пасля канцэрта ў інстытуце нас запрасілі на тэлебачанне, дзе мы запісалі вялікую канцэртную праграму.

Вельмі цікавыя сустрэчы з актывістамі таварыстваў дружбы адбыліся ў нас на Мадагаскары і на Маўрыкіі. Напрыклад, у Антананарыву, на сустрэчы ў таварыстве дружбы, на сцэну выйшла дзяўчынка і цудоўна прапачытала верш Якуба Коласа «Мой родны кут, як ты мне мілы...». Гэта было кранальна. Аказваецца, бацька маленькай малагасійкі вучыўся ў свой час у Мінску. Прынамсі, многія актывісты таварыстваў дружбы, спецыялісты розных прафесій, з якімі мы сустракаліся, вучыліся ў Савецкім Саюзе. Яны расказваюць сваім суайчыннікам пра нашу краіну, пра яе гісторыю, традыцыі і звычкі.

У малагасійскім горадзе Таматавэ мы далі канцэрт, увесь збор ад якога пайшоў на будаўніцтва музычнай школы для мясцовай дзяціны.

Памятаецца таксама фінал нашага заключнага канцэрта ў культурным цэнтры Порт-Луі. Шырока і прывольна гучала над востравам народная песня, звінелі цымбалы... Гледачы не адпускалі салістаў Валянціну Пархоменка і Валерыя Кучынскага, выклікалі іх на «біс» каторы ўжо раз... Потым на сцэну падняўся прэзідэнт таварыства дружбы «Маўрыкіі — СССР», паставіў перад артыстамі вялікі кошык кветак дзіўнай прыгажосці і пакланіўся. Гэты паклон мы прывялі на сваю Радаіму. І перадаём яго Беларусі ад жыхароў маленькага вострава сярод Індыйскага акіяна.

Запісала Таццяна АНТОНАВА.

НАТАТКІ НАТУРАЛІСТА: ЛЮТЫ

ЗДАБЫТКІ ПАЛЯЎНІЧАГА

Глухі, маўклівы зімовы лес. У задуменні стаяць высокія сосны, замеценыя снегам. Нішто не зварухнецца. Але лес поўны жыцця, толькі трэба ўмець назіраць і слухаць. Вось пракрычала сойка: так яна падае сігналы іншым лясным жыхарам: «Беражыся! У лесе не знаёмец!» І куды б вы ні пайшлі, яна пералягае з дрэва на дрэва следам за вамі, пакуль не перададзецца пад нагляд сваёй сяброўцы. Цераз заснежаную прасеку ўглыб лесу цягнуцца баразна, пратапаная статкам кабану, якіх ваяж вядзе да месца дзённай лежні. Крыху збоку ад кабановага пераходу можна ўбачыць сляды мацёрных ваўкоў. Гэта так званыя «пастухі». У зімовую бяскорміцу шэрыя драпежнікі ідуць за статкам, каб пры выпадку паласавацца парасём, якое адстала, а то і дарослым кабаном.

Дарэчы, паляванне на ваўкоў у Беларусі займае асабе месца. Гэты драпежнік не мае ў нашых лясах ворагаў сярод звяроў. Таму паляўнічыя вядуць барацьбу з ваўкамі — знішча-

юць іх штогод больш за дзве тысячы. Аднак гэты звер умее добра прыстасоўвацца да новых умоў. Ваўчыцы, напрыклад, сталі прыносіць больш ваўчанят — ад 8 да 14. Калі раней ваўкі, якія траплялі ў аклад баяліся з яго выходзіць, то зараз яны навучыліся праскокаваць цераз ланцужок чырвоных флажкоў.

У цёмных, глухіх сасонніках ляжаць на імшыстых пасцелях ласі.

...Уявіце сабе такую карціну: на прасецы, на ўзгорку, стаіць рагач, ззаду яго — сяброўка з ласянем. Ён пільна назірае і прыслухоўваецца да незнаёмага шоргату і паху. Можна падысці да зверга бліжэй. Ён дазваліць гэта зрабіць, але да пэўнай рысы. Калі вы пераступіце яе, лось ці павядзе за сабой сваё сямейства прэч, ці грозна рушыць вам насустрач. Дзеянне будзе таму смельчаку, які свечасова не адыдзе.

Усе гэтыя невялікія лясныя секрэты добра ведаюць аматары прыроды і, у першую чаргу, паляўнічыя, якіх у Беларусі

нямала.

У лютым пачалося вельмі захапляючае і даволі своеасаблівае паляванне на фазану.

Арганізоўвае яго Беларускае таварыства паляўнічых і рыбалоў, якое мае ў Буда-Кашалёве свой фазанарый, дзе вырошчваецца больш за 5 тысяч птушак у год. Нейкі час фазаны знаходзяцца тут, а потым перадаюцца ў паляўнічыя гаспадаркі, дзе яшчэ вытрымліваюцца на працягу некалькіх месяцаў (з ліпеня да лютага), перш чым пачынаецца паляванне на іх.

Сёлета першае такое паляванне адбылося трэцяга лютага ў Краснасельскай паляўнічай гаспадарцы пад Мінскам.

Звычайна такія паляванні праходзяць вельмі цікава: кожны заход паляўнічых абвешчаецца традыцыйнымі гукамі трубы, пасля заканчэння выбіраецца «кароль палявання» — той, хто быў самым меткім, і наадварот — «вясёлы стралок», які не здабыў ніводнай птушкі. У гэты раз самым удалым аказаўся вядомы барэц, алімпійскі

чэмпіён Аляксандр Мядзведзь. На яго асабістым рахунку было шэсць фазану.

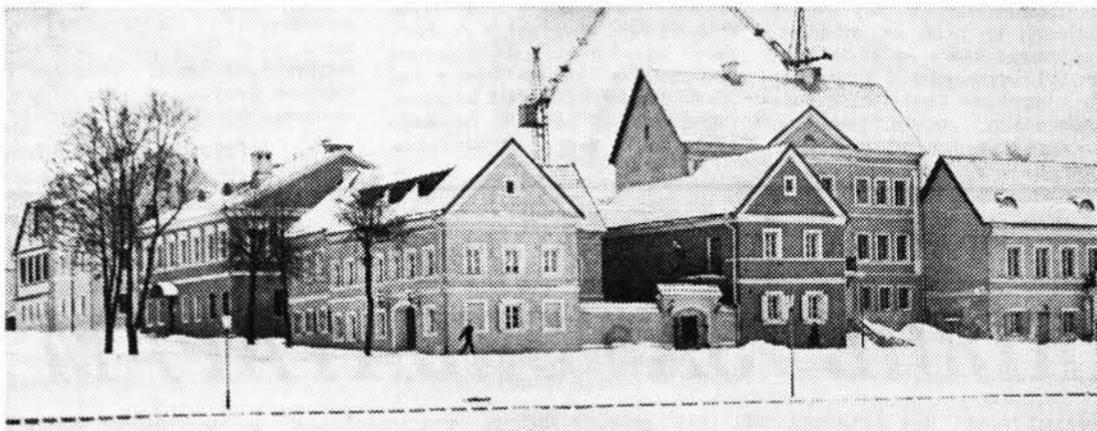
Наогул, удзел у паляванні каштуе паляўнічаму пяць рублёў, але сюды ўваходзіць і кошт дзвюх птушак, забраць якія ён мае права. Для многіх паляванне — цудоўны адпачынак. Таму ў паляўнічых гаспадарках ёсць гасцініцы, базы адпачынку і лодачныя станцыі, дзе штогод аматары прыроды праводзяць свой вольны час.

Як вядома, паляўнічы сезон заканчваецца ў сувязі з тым, што ў лясных жыхароў з'яўляецца патомства: у кабану гэта адбываецца ў канцы лютага-сакавіку, прыкладна ў гэты ж час і ў некаторых капытных — ласёў, аленяў, казуль... Але клопатаў у паляўнічых не меншае. Цяпер дапамога людзей

асабліва патрэбна жывёлам. Таму ў лютым нашы паляўнічыя шмат часу аддаюць нарыхтоўцы і выкладцы кармоў у лясных «сталовых», будаўніцтву ў паляўнічых угоддзях кармушак, падкормачных пляцовак, вадапояў, арганізацыі аховы жывёл. Калі ў лесе шмат снегу і ўсе звярыныя сцэжкі ў сумётах, егеры на трактарах расчышчаюць праходы да кармушак. Вельмі важна гэта для кабану, які ў адрозненне ад даўганогога лася ці аленя не могуць самастойна пераадолець гурбы снегу.

У месцах знаходжання курпатка паляўнічыя ставяць спецыяльныя шалашы з сухога галля, дзе птушкі знойдуць корм (зерныя адходы), змогуць схавацца ад лютаўскай сцюжы.

А. ЦЫГАНУ.

СПОРТ

У разгары зімні спартыўны сезон. Ганаровыя трафеі — Кубкі свету — аспрэчваюць біятланісты і лыжнікі. Толькі-толькі завяршылі сваё першыноставае стаеры-канькабежцы. Дарэчы, добрымі вынікамі тут парадавалі савецкія скараходы. Чатыры нашы спартсмены вялі спрэчку за медалі ў мнагабор'і і за званне абсалютнага чэмпіёна. І ўсе чацвёра вярнуліся дамоў з узнагародамі. Асабліва ўдала выступілі Алег Бож'еў і Віктар Шашэрын, якія занялі адпаведна другое і трэцяе месцы ў мнагабор'і.

Мацнейшыя канькабежцы планеты разыгралі сваё першыноставае ўспрыне, дзе, як вядома, аматары спорту вялікія надзеі звязвалі з выступленнем чэмпіёна свету мінчаніна І. Жалязоўскага. І ён другі год запар стаў пераможцам.

Рыхтуюцца да першыностава свету і Еўропы хакейныя дружныны. У гэтай сувязі генеральнай праверкай стаў міжнародны таварыскі турнір юніёраў у Мінску зборных каманд СССР, Швецыі, Фінляндыі і Чэхаславакіі (у такім парадку яны і размясціліся па выніках гульні ў турнірнай табліцы). Удаля правялі гэтыя адказныя паядыні ў складзе савецкай каманды хакеісты з Беларусі Аляксей Шчабланаў і Аляксандр Андрэеўскі.

Чакалася, што ў Фран-

цыі шматразова чэмпіёнка свету мінчанка Алена Альтшуль зможа адстаяць сваё званне ў турніры мацнейшых шашыстак планеты. Надзеі спраўдзіліся. Але вынікі турніру сведчаць аб нялёгкай барацьбе. Адрозныя спартсменкі — Алена Альтшуль, яе зямлячка Зоя Садоўская і рыжанка Жавіля Рынгеліне набралі па 21 ачку. Па ўмовах чэмпіянату першае месца заняла Альтшуль. Хто стане другім і трэцім прызёрамі, выявіць дадатковыя матчы паміж Садоўскай і Рынгеліне. Прычым, матч будзе не толькі за медалі. Пераможца яго зможа сустрэцца з Альтшуль у бліжэйшы час у барацьбе за новы чэмпіёнскі тытул. Зразумела адно: «карона» шашачнай каралевы ў любым выпадку застаецца на доўгі час у Савецкім Саюзе.

А гэта прыемная навіна прыйшла да беларускіх аматараў спорту з Мюнхена. Міжнародная федэрацыя баскетбола прыняла рашэнне правесці сёлета гульні адной з груп чэмпіянату свету ў Мінску 8—17 жніўня. Нагадаем, што ў складзе зборнай СССР ёсць спартсменкі з нашай рэспублікі: Галіна Савіцкая і Таццяна Бела-шапка.

Цяпер у беларускай сталіцы праходзіць міжнародны турнір па вольнай барацьбе на прызы праслаўленага спартсмена Аляксандра Мядзведзя.

Аб выніках яго і аб іншых спартыўных тэмах мы паведамім нашым чытачам у наступны раз.

Здаўна ў народзе, каб хутка зрабіць вялікую работу — пабудавать дом, нарыхтаваць лес, асушыць балота, — збіралі талаку. Разам лягчы было справіцца з любой справай. «Талака» — так названы клуб аматараў даўніны, створаны па ініцыятыве студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна і Дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. Маладыя энтузіясты сталі пачынальнікамі добраахвотнай дапамогі ў рэстаўрацыі аднаго з гістарычных куткоў беларускай сталіцы — Троіцкага прадмесця. Іх падтрымалі многія калектывы Мінска: політэхнічны інстытут, студэнцкі будаўнічы атрад «Авангард» Мінскага

радыётэхнічнага інстытута, шэраг прафесійна-тэхнічных вучылішчаў і школ.

Кожную нядзелю прыходзяць яны ў Троіцкае прадмесце, каб дапамагчы будаўнікам расчысціць тэрыторыю, падрыхтаваць матэрыялы, унесці свой уклад у хутчэйшае заканчэнне рэканструкцыі.

НА ЗДЫМКАХ: частка Троіцкага прадмесця пасля рэканструкцыі; адзін з актывістаў клуба «Талака» студэнт тэатральна-мастацкага інстытута Генадзь ЛОЙКА; расчышчаюць будаўнічую пляцоўку члены студэнцкага будаўнічага атрада «Авангард» Мінскага радыётэхнічнага інстытута.

Тэкст і фота Я. КАЗЮЛІ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.